

REGULAMIN ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ „ŚLADAMI MENNONITÓW W POLSCE”

1. Postanowienia ogólne.

- a) Regionalny Oddział PTTK „Szlak Brdy” w Bydgoszczy ustanawia Odznakę Krajoznawczą „Śladami Mennonitów w Polsce” w stopniu brązowym, srebrnym i złotym.
- b) Odznakę można zdobywać po ukończeniu 8. roku życia.
- c) Czas zdobywania poszczególnych stopni odznaki jest nieograniczony.
- d) Podstawą weryfikacji jest kronika odznaki, którą należy prowadzić samodzielnie w dowolnej formie – za wyjątkiem formy elektronicznej.
- e) Dokumentację należy przesłać do Regionalnego Oddziału PTTK „Szlak Brdy” na adres: ul. Henryka Sienkiewicza 1/1, 85-037 Bydgoszcz. Turyści spoza Bydgoszczy dołączają kopertę zwrotną ze znaczkiem pocztowym o odpowiednim nominale.
- f) Ostateczna interpretacja regulaminu należy do Zarządu Regionalnego Oddziału PTTK „Szlak Brdy” w Bydgoszczy. Wszelkich informacji udziela się pod numerem tel. (52) 322-35-89.
- g) Niniejszy regulamin zatwierdzony został uchwałą nr 1a/VI/2012 Zarządu Regionalnego Oddziału PTTK „Szlak Brdy” w Bydgoszczy dnia 16.04.2012 r. i wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Zarząd Oddziału.

2. Zasady zdobywania odznaki.

2.1. Stopień brązowy: należy zwiedzić i udokumentować zwiedzenie następujących obiektów:

- a) 5 dowolnych cmentarzy z pochówkami mennonitów,
- b) 5 dowolnych chałup mennonitów (lub zespołów chałup znajdujących się w jednej wsi),
- c) 5 innych obiektów związanych z mennonitami (spichlerze, ekspozycje w muzeach lub skansenach, ślady działalności np. terpy, wały przeciwpowodziowe, rowy melioracyjne, kanały, stawy, nasadzenia, układ wsi, rozłogi pól itp.).
 - Wybrane obiekty nie mogą pochodzić z wykazu obiektów do stopni srebrnego i złotego.
 - Opis każdego obiektu powinien zawierać podstawowe dane, dokładną lokalizację oraz cechy wskazujące na to, iż obiekt jest związany z mennonitami.
 - Potwierdzeniem jest pieczętka z nazwą miejscowości lub zdjęcie osoby zdobywającej odznakę na tle tablicy drogowej z nazwą miejscowości lub pieczętka członka kadry PTTK.

- 2.2. Stopień srebrny: należy zwiedzić i udokumentować zwiedzenie następujących obiektów:
- a) 5 cmentarzy spośród wymienionych w wykazie,
 - b) 5 chałup spośród wymienionych w wykazie,
 - c) 5 świątyń spośród wymienionych w wykazie.
 - d) 5 innych obiektów spośród wymienionych w wykazie.
 - Opis każdego obiektu powinien zawierać podstawowe dane (nazwa, miejscowość, data powstania).
 - Potwierdzeniem jest pieczętka z nazwą miejscowości lub zdjęcie osoby zdobywającej odznakę na tle tablicy drogowej z nazwą miejscowości lub pieczętka członka kadry PTTK.
- 2.3. Stopień złoty: należy zwiedzić i udokumentować zwiedzenie wszystkich 25 obiektów z wykazu:
- Opis każdego obiektu powinien zawierać podstawowe dane (nazwa, miejscowość, data powstania).
 - Potwierdzeniem jest pieczętka z nazwą instytucji (muzeum, skansen) lub miejscowości lub pieczętka członka kadry PTTK. Honorowane będzie również zdjęcie osoby zdobywającej odznakę na tle obiektu.

Mennonici – chrześcijańskie wyznanie protestanckie, powstałe w roku 1539 w Holandii. Jeden z nurtów anabaptyzmu, wywodzący nazwę od swego założyciela – Menno Simmonsa. W wyniku prześladowań część wspólnoty mennonickiej opuściła Holandię w 1555 roku i szukała przyjaznego miejsca do osiedlenia się w całej Europie. W Polsce mennonici osiedlali się między innymi na Żuławach, w Dolinie Dolnej Wisły oraz w Kazuniu koło Warszawy, na terenach dotychczas niezamieszkanym, dając początek tzw. kolonizacji olęderskiej.

Olędrzy – pierwotnie osadnicy z Fryzji i Niderlandów, najczęściej wyznania mennonickiego, którzy w XVI-XVII wieku zakładali wsie w Prusach Królewskich, wzdłuż Wisły i jej dopływów, na Kujawach, Mazowszu i w Wielkopolsce. W późniejszym okresie (aż do poł. XIX w.) mianem olędrów określano osadników różnego wyznania i narodowości (gł. Polaków i Niemców, czasem Szkotów, Czechów i Węgrów), którzy korzystali z pewnych przywilejów wynikających z prawa stosowanego przez fryzyjskich i niderlandzkich kolonistów.

Wykaz obiektów do Odznaki Krajoznawczej „Śladami Mennonitów w Polsce”

Stopień srebrny:

1. Cmentarze:

- **Wielkie Łunawy** (woj. kujawsko-pomorskie, pow. chełmiński, gm. Chełmno)
- **Sosnówka** (woj. kujawsko-pomorskie, pow. grudziądzki, gm. Grudziądz)
- **Zajączkowo Wielkie** (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Nowe n. Wisłą)
- **Nowa Wieś Śladów** (woj. mazowieckie, pow. sochaczewski, gm. Brochów)
- **Okrągła Łąka** (woj. pomorskie, pow. kwidzyński, gm. Sadlinki)
- **Szaleniec** (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Stare Pole)
- **Różewo** (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Nowy Dwór)
- **Wielkie Walichnowy** (woj. pomorskie, pow. tczewski, gm. Gniew)
- **Markusy** (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski)
- **Wikrowo** (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Gronowo Elbląskie)

2. Chałupy:

- **Bydgoszcz-Łęgnowo** (ul Toruńska 406) – dom podcieniowy (woj. kujawsko-pomorskie)
- **Dragacz** – zespół chałup (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki)
- **Wielki Lubień** – dom nr 47 (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Dragacz)
- **Miłocin** – dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. gdański, gm. Cedry Wielkie)
- **Lasowice Małe** – dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Malbork)
- **Bystrze** – dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Miłoradz)
- **Żuławki** – zespół chałup, dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Stegna)
- **Krzywe Koło** – dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. tczewski, gm. Tczew)
- **Kępniewo** – zespół chałup i zagród (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Markusy)
- **Stalewo** – dom podcieniowy (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Markusy)

3. Świątynie:

- **Mała Nieszawka** (woj. kujawsko-pomorskie, powiat toruński, gm. Wielka Nieszawka)
- **Kazuń Nowy** (woj. mazowieckie, pow. nowodworski, gm. Czosnów).
- **Elbląg** (ul. Garbary 12) – dom modlitwy, obecnie budynek mieszkalny (woj. warmińsko-mazurskie)
- **Elbląg** (ul. Warszawska) (woj. warmińsko-mazurskie)
- **Rozgart** (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Gronowo Elbląskie)
- **Jezioro** (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Markusy)
- **Nekielka** (woj. wielkopolskie, pow. wrzesiński, gm. Nekla)
- **Nowe Dwory** (woj. wielkopolskie, pow. czarnkowsko-trzcianecki, gm. Wieleń)

4. Inne obiekty:

- **Szynych** – stela i obelisk mennonicki przy kościele katolickim (woj. kujawsko-pomorskie, pow. grudziądzki, gm. Grudziądz)
- **Wielki Lubień** – przeciwpowodziowy wał ziemny (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Dragacz)
- **Wielkie Stwolno** (dom nr 29) – szkoła mennonicka (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Dragacz)
- **Wiślina** – brama-dzwonnica przy byłym cmentarzu mennonickim (obecnie katolicki) (woj. pomorskie, pow. gdański, gm. Pruszcz Gdański)
- **Koźliny** (nr 116) – spichlerz (woj. pomorskie, pow. gdański, gm. Suchy Dąb)
- **Jazowa** – historyczny układ wsi: rzędówka przywałowa, zespół domów i zagród (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Nowy Dwór Gdański)
- **Walichnowy Małe** – kostnica na cmentarzu mennonickim (woj. pomorskie, pow. tczewski, gm. Gniew)
- **Różany** (Stacja Pomp) – parowa przepompownia (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Gronowo Elbląskie)
- **Krzewsk** (nr 24) – obora z podcieniem (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Markusy)
- **Ługi Ujskie** – historyczny układ wsi: rzędówka bagienna, zachowany krajobraz kulturowy, najstarsza w Wielkopolsce lokacja mennonicka (woj. wielkopolskie, pow. pilski, gm. Ujście)

Stopień złoty:

1. **Chrystkowo** – zagroda (dom podcieniowy, suszarnia i przechowalnia owoców) – obecnie siedziba Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Gruczno)
2. **Mątawy** – świątynia, dom nr 52 – szkoła mennonicka i dom diakona, zespół chałup i zagród (woj. kujawsko-pomorskie, pow. świecki, gm. Nowe n. Wisłą)
3. **Wielka Nieszawka** – Olęderski Park Etnograficzny (planowany, do czasu powstania – cmentarz, wał przeciwpowodziowy) (woj. kujawsko-pomorskie, powiat toruński)
4. **Wilków nad Wisłą** – historyczny układ wsi: rzędówka luźna, liczne chałupy i zabudowania gospodarcze, cmentarz (woj. mazowieckie, pow. nowodworski, gm. Leoncin)
5. **Nowe Wymyśle** – świątynia, młyn, zespół chałup i zagród, cmentarz (woj. mazowieckie, pow. płocki, gm. Gąbin)
6. **Sady** – świątynia, cmentarz, zespół chałup i zagród (woj. mazowieckie, pow. płocki, gm. Słubice)
7. **Swiniary** – zespół chałup i zagród, zachowany krajobraz kulturowy (woj. mazowieckie, pow. płocki, gm. Słubice)
8. **Gdańsk** (ul. Mennonitów 10) – świątynia i pastorówka (obecnie własność Kościoła Zielonoświątkowego) (woj. pomorskie)
9. **Trutnowy** (ul. Podcieniowa 7) – dom podcieniowy – obecnie siedziba Stowarzyszenia „Żuławy Gdańskie” (woj. pomorskie, pow. gdański, gm. Cedry Wielkie)
10. **Stogi Malborskie** – cmentarz, zespół chałup i zagród (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Malbork)
11. **Kącik** – historyczny układ wsi: rzędówka na terpach, zespół domów i zagród, budynek szkoły, zachowany krajobraz kulturowy (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Nowy Staw)
12. **Klecie** – dom podcieniowy (woj. pomorskie, pow. malborski, gm. Stare Pole)
13. **Nowy Dwór Gdański** (ul. Kopernika 17) Żuławski Park Historyczny – wystawa „Na polskim polderze. Z dziejów mennonitów – niderlandzkiej mniejszości religijnej” oraz lapidarium (woj. pomorskie)
14. **Marynowy** – zespół chałup i zagród, domy podcieniowe, mennonickie stele na cmentarzu katolickim (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Nowy Dwór Gdański)
15. **Stawiec** – cmentarz (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Nowy Dwór Gdański)
16. **Cyganek** – Cmentarz Jedenastu Wsi, lapidarium sepulkralne (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Nowy Dwór Gdański)
17. **Palczewo** – wiatrak (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Ostaszewo)
18. **Tujsk** – historyczny układ wsi: ulicówka przywałowa i ulicówka wodna, zespół chałup i zagród (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Stegna)
19. **Łaszka** – zespół chałup i zagród (woj. pomorskie, pow. nowodworski, gm. Sztutowo)
20. **Karwieńskie Błoto Pierwsze** – cmentarz (woj. pomorskie, pow. pucki, gm. Krokowa)
21. **Elbląg** – Muzeum Archeologiczno-Historyczne – wystawa „Chata żuławska” (woj. warmińsko-mazurskie)
22. **Markusy** – domy i zabudowania gospodarcze, cmentarz (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski)
23. **Tropy Elbląskie** – zespół chałup i zagród, historyczny układ wsi: ulicówka wodna (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Elbląg)
24. **Fiszewo** – Centrum Pamięci Kultury Mennonickiej (planowane, do czasu powstania – cmentarz) (woj. warmińsko-mazurskie, pow. elbląski, gm. Gronowo Elbląskie)
25. **Herbertowo** – świątynia i cmentarz (woj. wielkopolskie, pow. czarnkowsko-trzcianecki, gm. Wieleni)